

OSTEOPOROZ

Risk Faktörleri ve Tedavi

Prof. Dr. Reyhan Çeliker
Acıbadem Üniversitesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon ABD

İçerik

- Epidemiyoloji
- Risk faktörleri
- Medikal Tedavi
- Rehabilitasyon

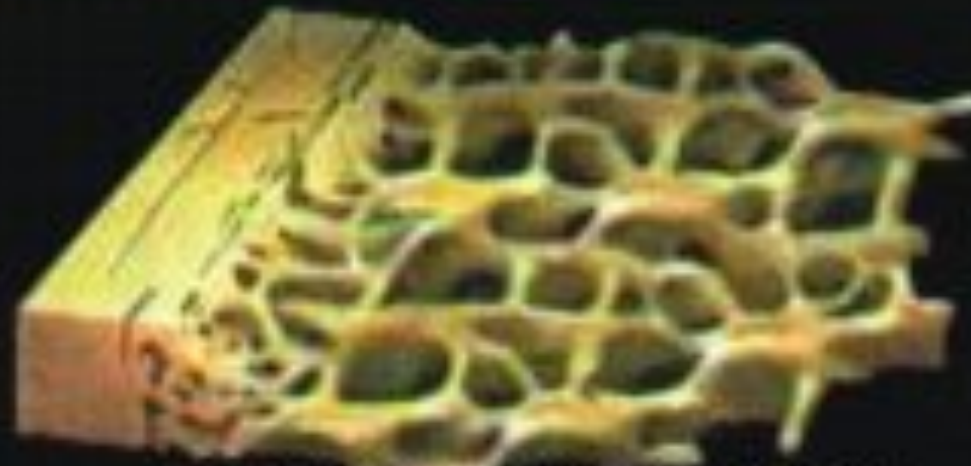
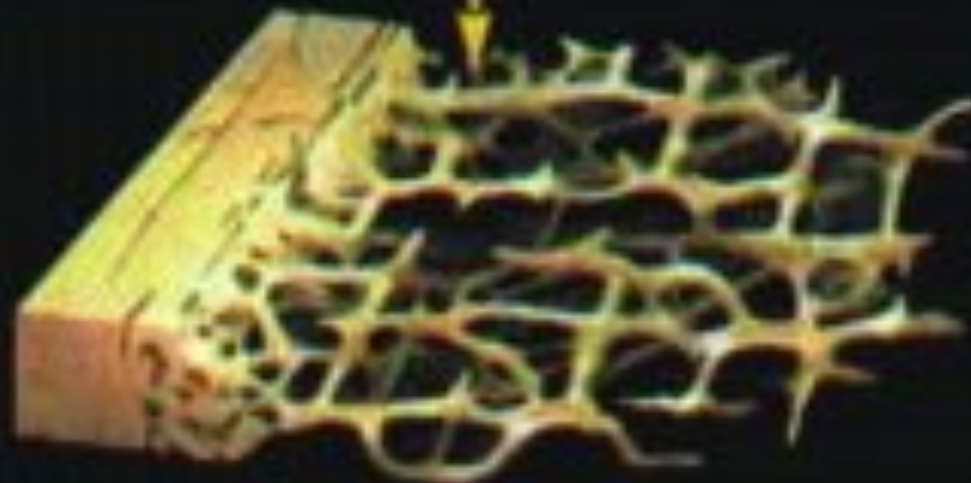
Osteoporoz

- Porous bone: Gözeli kemik
- Düşük kemik kütlesi ve kemik mikroyapısının bozulması sonucu kemik kırılabilirliğinin ve kırık olasılığının artması ile karakterize bir hastalıktır.

Osteopototik kemik dokusu

Normal kemik dokusu

Postmenopozal OP

- 51-75 yaş arasında görülür
- Omurga ve el bilek kırıkları sık
- Olası neden östrojen eksikliği

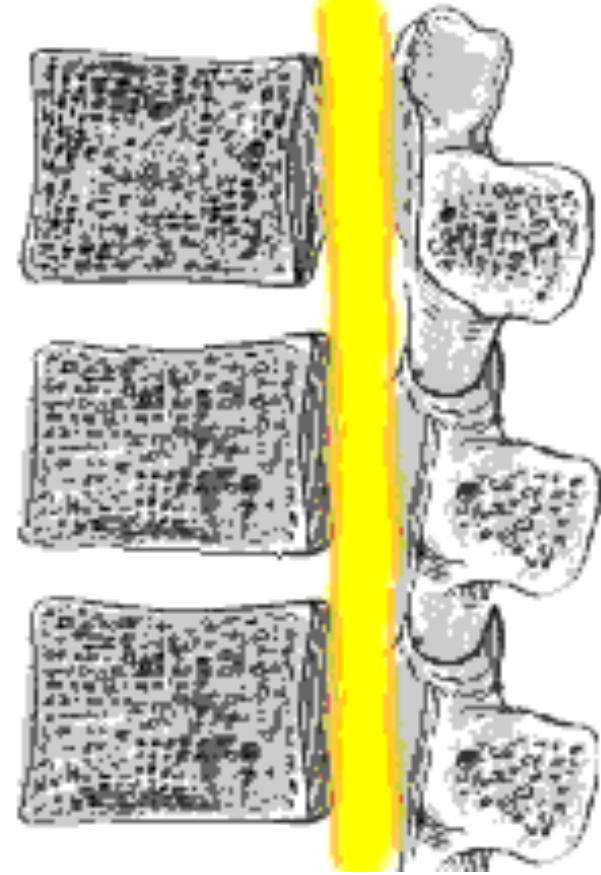
Senil OP

- 75 yaş üzerinde görülür
- Kadınlarda 2 kez fazla
- Kalça, kol, bacak kırığı sık
- Olası neden yaşlanma

Osteoporozun önemli bir toplumsal sağlık problemi olmasının nedeni

Eşlik eden kırıklardır.

Kırık insidansı

- İki dönemde artış gösterir.

Birinci artış

- Gençlerde, özellikle erkeklerde görülen travmatik kırıklardan oluşur. Uzun kemiklerde sıktır.

İkinci artış

- Osteoporotik kırıklardan oluşur. Kalça, vertebra ve önkolda sıktır.

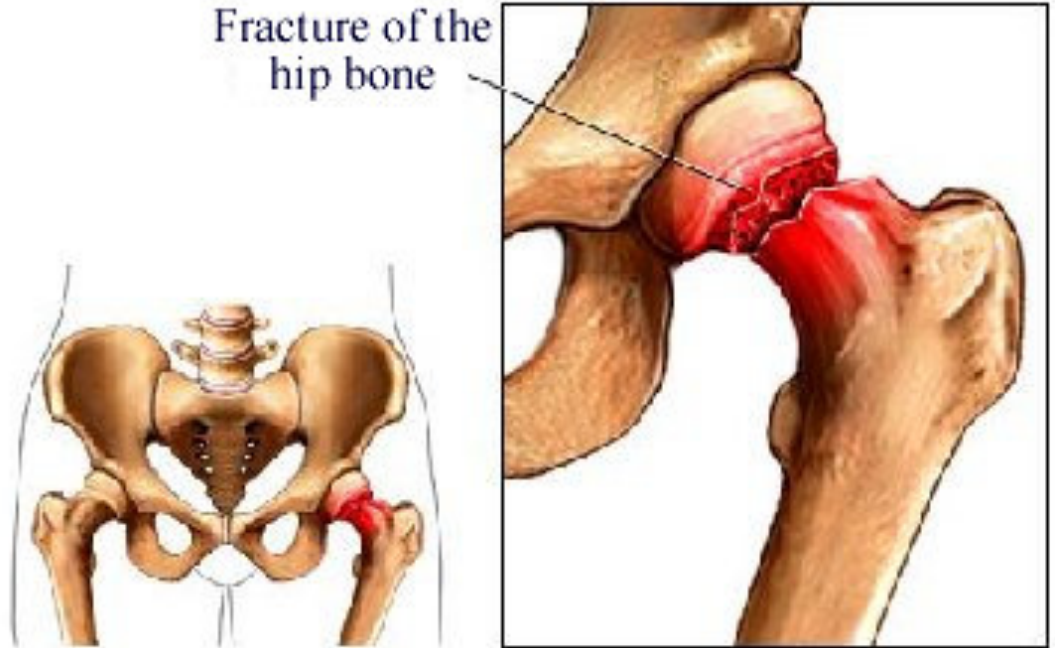
En sık osteoporotik kırıklar

Kalça kırığı

- Yaşla birlikte artar.
- %98'i 35 yaş üzerinde,
- %80 kadındır.

Vertebra Kırığı

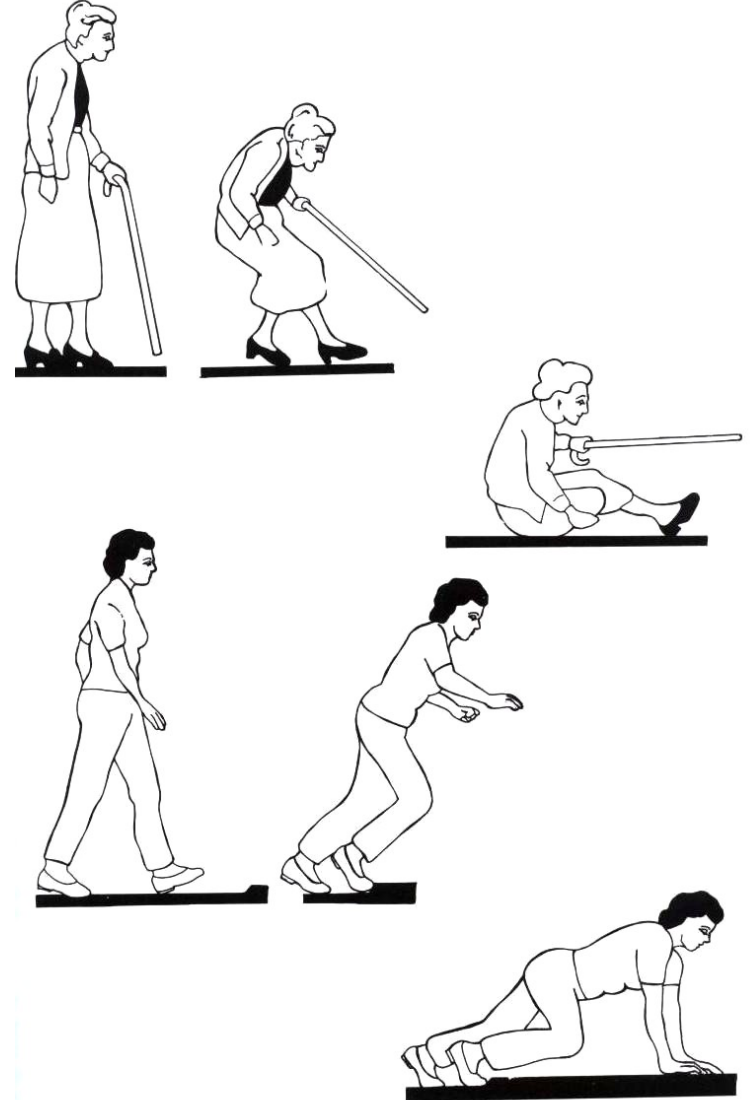

- Genellikle asemptomatiktir,
- Prevalans %12,
- Yaşla artar,
- Kadınlarda fazladır.

Önkol kırıkları

- Kadınlarda ve
- 40-65 yaş arası siktir.
- Düşme paterni yaşla birlikte değişir.

Yaşam boyu kırık riski

- 50 yaş üzerinde
- kalça, vertebra ve önkol için
- Kadında %40
- Erkeklerde %13

Risk faktörleri

□ Major

- 65 yaş üzeri olmak
- Vert. Komp. kırığı
- Ailede kırık öyküsü
- 3 aydan uzun KS tedavisi
- Malabzorpsiyon
- 1er hiperparatiroidi
- Düşme eğilimi
- Hipogonadizm
- Erken menopoz

□ Minör

- RA
- Hipertiroidizm
- Antikonvülzan tedavi
- 57 kg'ın altında olmak
- Sigara
- Aşırı alkol alımı
- Aşırı kafein alımı
- Dietle düşük Ca alımı
- Kronik heparin tedavisi

Kemik mineral yoğunluğu

- Kırığı olmayan kişilerde kırık riskini belirlemenin en güvenilir yolu DXA ile KMY lmdr.
- DXA, OP tanısında altın standarttır.
- KMY' unda her bir SD azalma kırık riskini 2 katına çıkarır.
- Risk her zaman yaş ile birlikte deęerlendirilmelidir.

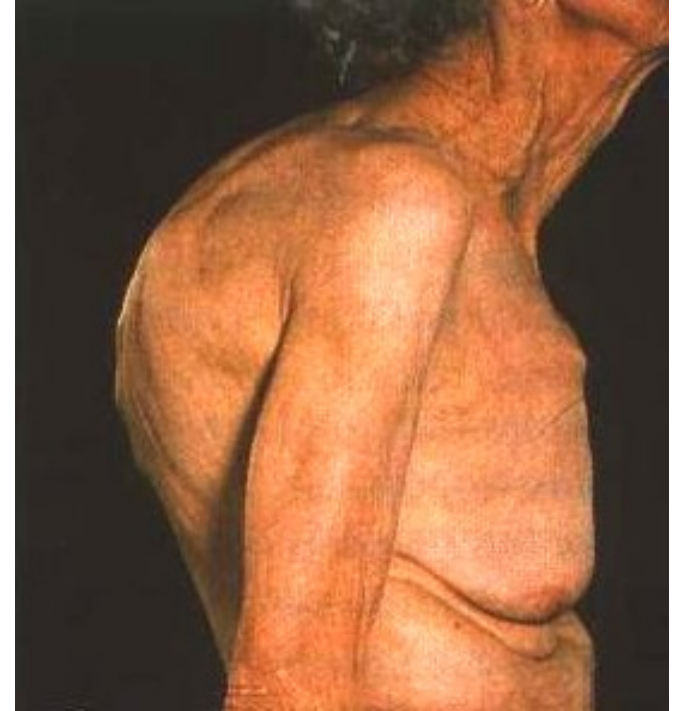
WHO sınıflaması

- Genç erişkine göre KMY (T skoru)
- Normal: -1 SD' dan fazla olması
- Osteopeni: -1 SD ile -2.5 SD arasında olması
- Osteoporoz: -2.5 SD' dan düşük olması
- Yerleşmiş OP: -2.5 SD' dan düşük olması ve ek olarak kırık saptanması

Geçirilmiş frajilite kırığı

- İkinci kırık riski yaş, geçirilmiş kırık sayısı ve yerine bağlı olarak **2-9 kat** artar.
- Bir vertebra kırığı, 2. vertebral kırık olasılığını **4 kat**
- İki'den fazla vertebra kırığı yeni kırık olasılığını **12 kat** arttırır.

Kanis JA. Lancet 2002; 359: 1929-36

Geçirilmiş frajilite kırığı

- Vertebra kırığı olanların %20' sinde 1 yıl içinde ikinci kırık görülür.
- Vertebra kırığı olması kalça kırığı riskini 1.5 kat arttırır.
- Bir kalça kırığı olanda ikinci kalça kırığı riski artmıştır.
- Önkol kırığı geçirenlerde kalça ve vertebra kırığı daha siktir.

- Kadın ve erkeklerde herhangi bir bölgede geçirilmiş kırık olması ikinci kırık riskini, hiç kırığı olmayanlara göre 2.2 kat arttırmaktadır.

Yaş

- Major kırık risk faktörüdür.
- 45 ile 85 yaş arasında kırık olasılığı kadınlarda **8 kat**, erkeklerde **5 kat** artış gösterir.
- Yaşa bağlı OP prevalansı
  - 50-54 yaş %4
  - 65-69 yaş %14
  - 75-79 yaş %27.0
  - 85-89 yaş %45.1

Ailede kırık öyküsü

- Annede kalça kırığı bulunması major bir risk faktörüdür.
- Anneanne ve erkek akrabalarındaki kırık öyküsü de dikkate alınmalıdır.
- Hereditenin KMY' una %50-80 oranında etkisi olduğu bildirilmektedir.

Glukokortikoid kullanımı

- 2-3 aydan uzun süre sistemik kullanım kırık için major risk faktörüdür.
- Günlük 7.5 mg ve üzeri prednizolon eşik doz kabul edilir.
- 7.5 mg altında risk analizi yapmalı ve KMY bakılmalıdır.

Düşme eğilimi

- Kişiyeye özel ve çevresel faktörler ile artar.
- Genel düşkünlük, kas kuvvetinde azalma, görme bozukluğu, ilaç kullanımı ve yürümede yavaşlama önemlidir.
- Kadınlarda fazla
- 3/4'ü ev içi düşmedir.

Osteoporoz

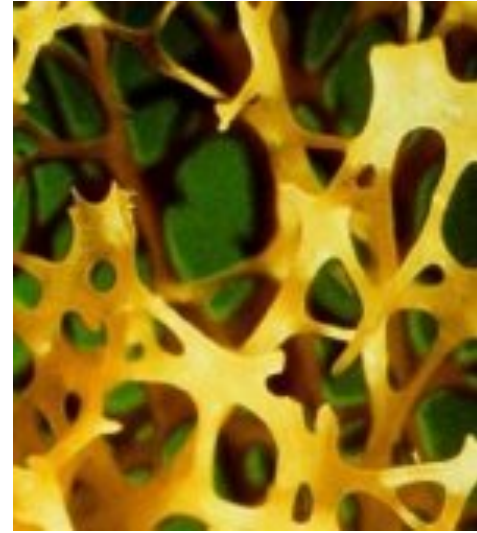

Tedavi

OP Tedavisinde Amaç

- Kırıkların önlenmesi
- KMY' nin korunması ve arttırılması
- Kırık ve deformitelere bağlı belirtilerin iyileştirilmesi
- Yaşam kalitesinin arttırılması

Tedavide kullanılan ilaçlar

A. Kemik rezorpsiyonunu ↓

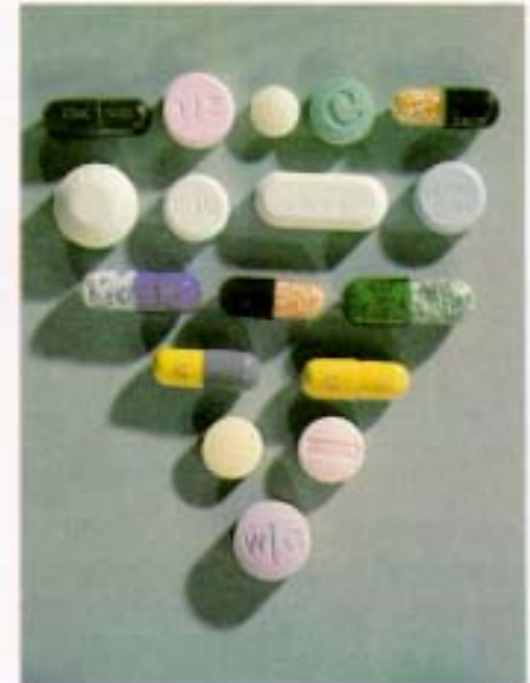
- Kalsiyum
- HRT
- SERM
- Bifosfonatlar
- Kalsitonin

B. Kemik formasyonunu ↑

- Floridler
- Parathormon

C. Her iki etkiye sahip

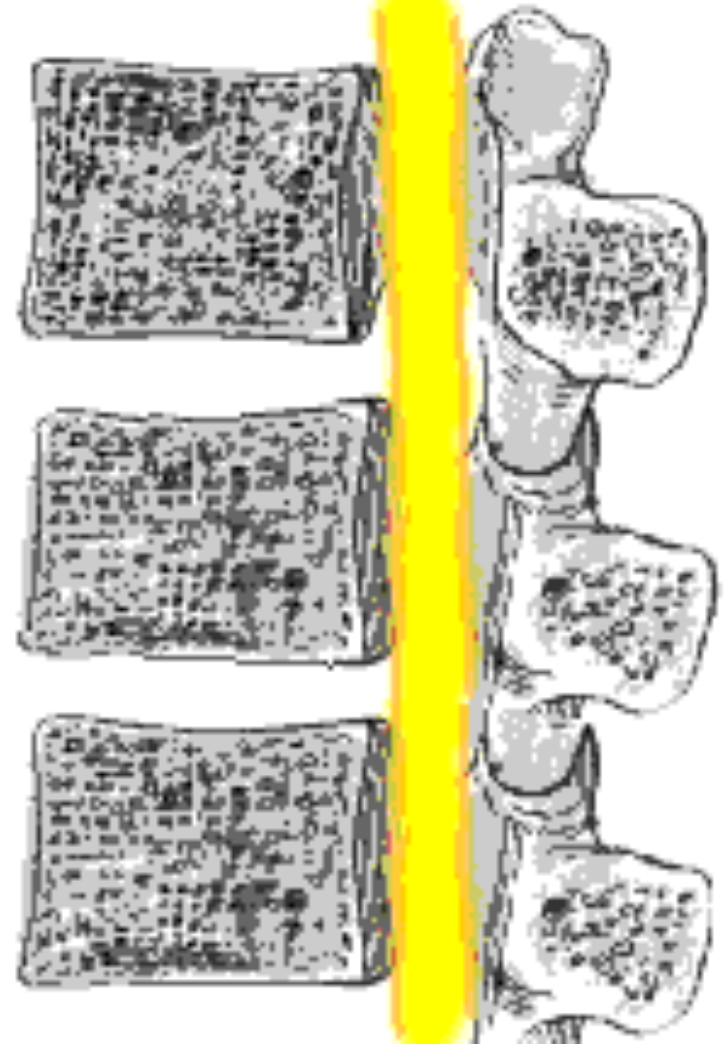
- D vitamini
- Anabolik steroidler
- Stronsiyum ranelat

İdeal ilaç

- Kırık üzerine etkin,
- Güvenilir,
- Hasta uyumu kolay olmalıdır

Kalsiyum: Günlük tüketim

- Kadın 20-50 yaş: 1000 mg
  - 50 yaş üstü: 1000-1500
  - 65 yaş st: 1500
- Erkek 25-65 yaş: 1000
  - 65 yaş st: 1500

Kalsiyum

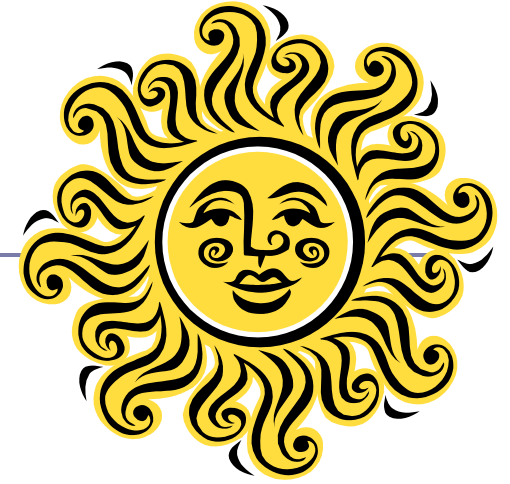

- **Süt ürünleri** ve yeşil sebzeler zengin
- Süt ürünü içermeyen bir diyetle maksimum 300mg Ca alınabilir
- Ca preparatları önerilir
- Bölünmüş dozda ve 2 yemek arasında alınmalı
- Yan etkisi yok, nadiren kabızlık olabilir

Vitamin D

- Ultraviyole etkisi ile ciltte sentezlenir
- Eve bağımlı, yeterli güneş ışığı görmeyen, kapalı giyinen, dengeli beslenmeyenlerde ve yaşlılarda Vit D desteği gerekir.
- Günlük doz **400-800 IU**'dir.

Vitamin D metabolitleri

- **Kalsitriol:** 1,25 diOH Vit D' nin sentetik formudur. 0.5-1 mcgr/gün önerilir.
- **Alfakalsidol:** 1 alfa hidroksi vitamin D prohormondur. 1 mcgr/gün verilir.
- İntestinal Ca abzorpsiyonunu stimule eder.
- Vit D preparatlarının yan etki oranı düşük (%5).
- Hiperkalsemi ve hiperkalsiüri açısından izlenir.

Bifosfonatlar

Alendronat ve Risedronat

Vertebra ve kalça kırıklarını önler
Omurga ve kalçada KMD'yi ↑
Haftalık tabletleri var

Etidronate

Vertebral kırıkları önler;
Vertebra dışı kırıklara etkisi yoktur,
Omurgada KMD'yi ↑ , femur boynunda korur

Bifosfonatlar

İbandronate

Vertebra ve kalça kırıklarını önler

Omurga ve kalçada KMD'yi ↑

Aylık oral tabletleri ve 3 aylık IV formu var.

Zolendronate

Vertebra ve kalça kırıklarını önler,

Postmenopozal OPda etkin,

Kemik metastazına bağlı ağrı ve kırık riski azalır

Yılda 1 kez IV uygulanır.

Bifosfonatlar

- Vertebra kırığı olan postmenopozal OP'da,
  - Glukokortikoide bağlı OP tedavisinde ve
  - Erkek OP'da
- 1.basamak tedavidir.**

Premenopozal kadında önerilmez.

Hormon Replasman Tedavisi

- Postmenopozal kadınlarda,
- Vertebral ve vertebra dışı kırıkları önler,
- Tüm bölgelerde KMD'yi ↑
- Vazomotor semptomlar üzerine etkilidir.
- Meme ve endometrium Ca riski nedeniyle yakın takip edilmelidir.

SERMler-Raloksifen

- ❑ Omurga ve femur boynunda KMD'yi ↑
- ❑ Vertebral kırıkları önler,
- ❑ Vertebra dışı kırıklarda etki sınırlı.
- ❑ Meme Ca insidansını azaltır,
- ❑ Endometrial hiperplazi veya kanser riskini arttırmaz
- ❑ Venöz tromboembolizm riski ↑
- ❑ Vazomotor semptomları ↑

Kalsitonin

- Vertebral kırık riskini azaltır
- Vertebra dışı kırıkları önlemez
- Akut vertebral kırıklarda ağrıda etkili
- Kansere riskinde artış nedeniyle kullanımı sınırlandı.
- Nazal sprey ve IM formları var.

Strontium Ranelat

- Kemik oluşumunu stimule eder;
- Kemik rezorpsiyonunu azaltır.
- Omurga ve femur boynunda KMD'yi ↑
- Yeni vertebral kırık riskini azaltır
- Periferik kırık ve kalça kırığı riskini azaltır
- 2gr toz şeklindedir. Yatmadan önce alınır.
- Ca ve diğer besinler biyoyararlanımını azaltır.

*Meunier PJ. N Eng J Med 2004;350:459-468

**Rejnster JY. Ost Int 2003;14(supl 7)

Parathormon-Teriparatide

- PTH kemik üzerine bifazik etkilidir.
- Yüksek dozda rezorpsiyonu, düşük dozda formasyonu arttırır.
- Vertebral kırıkta %65, vertebra dışı kırıkta %53 azalma sağlar.
- Omurgada %9 ve femur boynunda %6 KMD artışı görülür.
- Etki 3 ayda ortaya çıkar.

Parathormon-Teriparatide

- Yüksek kırık riski olan postmenopozal ve erkek OP'da kullanılabilir.
- Kırık sonrası iyileşmeyi hızlandırır.
- Günlük 20mcgr SC uygulanır.
- Hiperkalsemisi olanlarda, emziren ve gebe kadınlarda, kemik kanseri veya kemik metastazı olasılığı olanlarda kullanılmaz.
- Hayvan çalışmalarında osteosarkom bildirilmiştir.
- 2 yıldan uzun kullanılmaz.

Osteoporoz

Rehabilitasyon

Rehabilitasyon

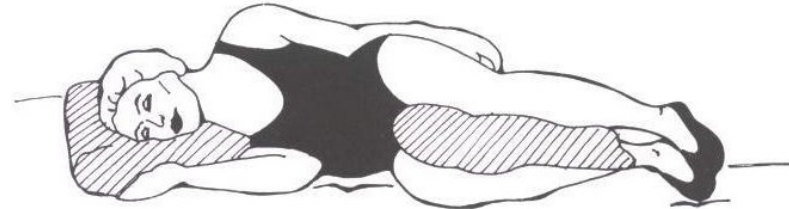
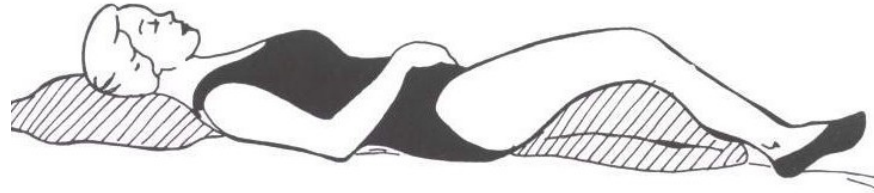

- İstirahat
- Analjezik ilaçlar
- Korse
- Fizik tedavi
- Egzersiz
- Yardımcı cihazlar
- Kalça eklemine koruyucu yastıklar

İstirahat

- Uzun süre yatak istirahati ile OP artar.
- Kas kaybına yol açar.
- Erken dönemde korse ile mobilizasyon önerilir.

Analjezik ilaçlar

- Parasetamol
- Nonsteroid antiinflamatuvarlar
- Tramadol
- Opioidler
- Kas gevşeticiler
- Antidepresanlar
- Osteoporoz tedavisi

Korse

- Polietilen korse daha stabil,
- Hiperekstansiyon ortezi kullanımı daha rahat, ağrı daha az, hasta daha mobil

En az 6 hafta önerilir.

Hiperekstansiyon ortezleri

Yürümeye yardımcı cihazlar

Trokanterik yastık

Egzersiz

- ❑ Aerobik egzersizler
- ❑ Germe egzersizleri
- ❑ Denge egzersizleri
- ❑ Kuvvetlendirme egzersizleri

Aerobik egzersizler

- Yürüme kemik yoğunluğu, kas kuvveti, koordinasyon ve dengeyi artırır.
- Haftada en az 3 gün 30 yapılmalıdır.
- Bisiklet ve yüzmenin etkisi az.

Germe egzersizleri

- Eklemlerin fleksibilitesini arttırır,
- Düşme ve yaralanmadan korur.
- Ayakta, otururken ve yatarken yapılabilir.
- 20-30 saniye germe, sonra gevşeme şeklinde uygulanır

Denge egzersizleri

- Yaşlılarda düşmeyi %50 önler
- Haftada 3 kez önerilir.

Kuvvetlendirme egzersizleri

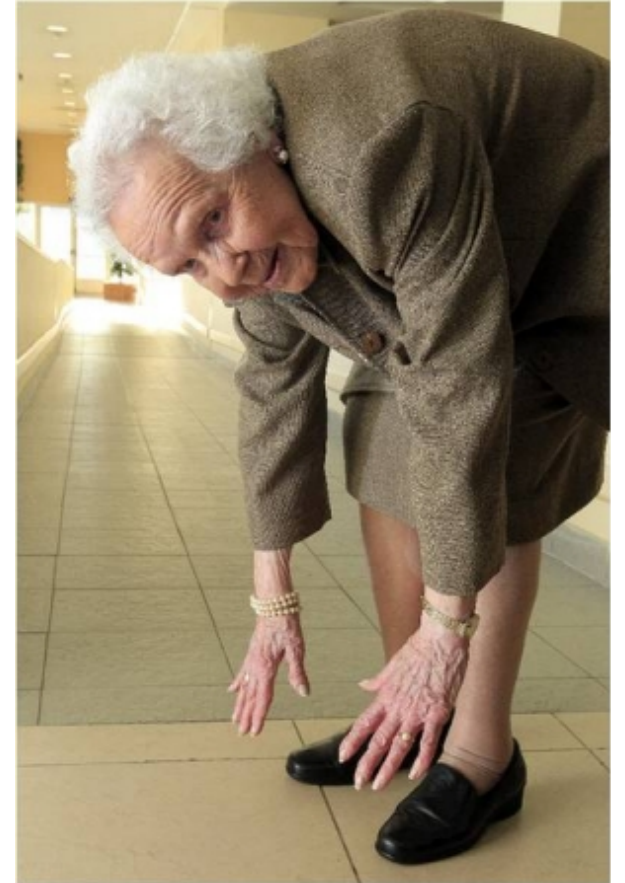
- Küçük ağırlıklar veya elastik bantlar ile uygulanır.
- Germe ve denge egzersizleri ile kombine edilir.

Kaçınılması gerekenler

- Egzersiz programı gözlem altında ve giderek artan miktarda olmalı,
- Manipulasyon ve
- Fleksiyon egzersizlerinden
- kaçınılmalıdır.

Teşekkürler

